

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

2. Onyshchenko S., Maslii O., Hlusko A., Yanko A., Cherviak A. Social and economic security: threats and strengthening targets: monograph. Warszawa: E-Sciece space, 2023 p. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/15373>.
3. Ачкасова О., Полянська А., Семенов А. Проблеми соціальної безпеки молоді в Україні в умовах воєнного стану та шляхи їх подолання. *Економіка та суспільство*. 2023 №56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-71>.
4. Маслій О.А., Гайдаш О.С. Систематизація загроз кадровій безпеці підприємств в умовах глобальної нестабільності. *Економіка і регіон*. 2025. № 3(98). С. 233–242. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3\(98\).4036](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3(98).4036).
5. OECD Skills Outlook 2025. Building the Skills of the 21st Century for All. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-skills-outlook-2025_26163cd3-en.html.
6. Міністерство цифрової трансформації України. Як ШІ змінює роботу українського бізнесу: результати опитування. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/business/iak-shi-zminiuye-ukrayinskyy-biznes-rezultaty-opytuvannia>.
7. Буряк А.А., Маслій О.А. Трансформація загроз економічній безпеці та безпеці інформаційного середовища України в умовах повномасштабної війни. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023. № 3 (129). С. 28–32.
8. PricewaterhouseCoopers. The Fearless Future: 2025 Global AI Jobs Barometer. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/survey/2025/ai-impact-on-jobs.html>.

УДК 338.27:314.151.3-054.73]:338.14

Білько Станіслав Сергійович¹⁶,

доктор філософії, старший викладач

Белокінь Дар'я Володимирівна, студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПРОГНОЗУВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ МОЛОДІЖНОЇ ЕМІГРАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ

Повномасштабне вторгнення РФ в лютому 2022 року породило безпрецедентну кількість ризиків демографічній, соціальній та економічній безпеці України [1]. Утім проблема молодіжної еміграції для України не є новою, ще до 2022 року Україна входила до десятки найбільших постачальників мігрантів у світі, а відтік молодих кваліфікованих кадрів була однією з ключових проблем держави [2, 3]. Однак з початком повномасштабної війни процеси молодіжної еміграції суттєво активізувалися через фактор особистої безпеки. Молодь, яка є не лише двигуном сьогоденної економіки, а й демографічним підґрунтям майбутнього, масово залишає країну і це формує відкладений накопичувальний ефект, найбільші негативні наслідки якого проявляться протягом наступних 5-10 років.

За оцінками ООН, станом на кінець 2024 року за межами України перебувало близько 5,1 млн осіб із статусом біженця, загальні сукупні втрати населення сягнули близько 10 мільйонів осіб [3]. Ще до початку повномасштабного вторгнення в країнах ЄС кількість дозволів на проживання, виданих громадянам України, перевищила 1,57 млн, з яких понад 650 тисяч – у Польщі [5]. За даними соціологічних досліджень, понад половина студентів, опитаних у Вінниці в 2023-2024 роках, висловила бажання виїхати або вже знала конкретну країну призначення [4]. За матеріалами BBC Ukrainska

¹⁶ Тези підготовлено в межах виконання НДР молодих учених «Інформаційна, економічна та правова безпека молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України», державний реєстраційний номер 0126U000633

та аналітиків громадського порталу Gurt, серед мотивів освітньої і трудової еміграції молоді переважають: безпекові міркування, прагнення здобути міжнародно визнаний диплом, вищий рівень доходів та якості життя [5, 6].

Демографічна ситуація, яка склалася до і після 2022 року, є критичною. Ще у 2021 році коефіцієнт народжуваності в Україні становив лише 1,2 дитини на жінку, а співвідношення народжень і смертей – 39 до 100. У 2022 році народжуваність впала майже на 30% порівняно з 2021 роком – до близько 190 тисяч дітей, що утричі менше від кількості смертей за цей же рік. Дослідник Петрівський О. О. зазначає, що вже сьогодні медіанний вік українців перевищує 40 років, а частка осіб віком понад 65 років продовжує зростати, утворюючи піраміду населення з вузькою основою та широкою верхівкою [3].

Наслідки молодіжної еміграції для демографії та економіки є комплексними. Лех-Дебера А. Б. констатує, що відтік молодих кадрів поглиблює демографічну кризу, послаблює інноваційний потенціал держави, зменшує базу платників податків і скорочує внутрішній попит [2]. Особливо гостро відчувається «відплив мізків» (brain drain) – еміграція ІТ-спеціалістів, лікарів, науковців, інженерів. Навіть у разі часткового повернення Україна втрачає інвестиції, вкладені в їхнє навчання. Масова еміграція жінок репродуктивного віку означає, що народження дітей відбуватиметься за кордоном, що ще більше звужує демографічну базу. Важливо враховувати і відкладений характер цих втрат: повна їх сила проявиться через 5-10 років – коли нинішнє молоде покоління мало б вийти на пік трудової та репродуктивної активності. Як зазначають аналітики ЄС (JRC), у всіх змодельованих сценаріях населення України до 2052 року скоротиться від 21 до 31% [3].

Прогнози директора Інституту демографії та соціальних досліджень Е. Лібанової вказують: до 2030 року населення України може скласти лише 24-32 млн осіб, а суспільство стане одним з найстаріших у Європі [3]. У табл. 1 наведено сценарний прогноз демографічних та економічних наслідків молодіжної еміграції для України.

Таблиця 1

Сценарний прогноз демографічних та економічних наслідків молодіжної еміграції для України до 2030 року

Показник	Песимістичний сценарій (війна затягується, повернення мінімальне)	Базовий сценарій (завершення активної фази)	Оптимістичний сценарій (мир, активна реінтеграційна політика)
Чисельність населення до 2030 р.	24-26 млн осіб	27-30 млн осіб	31-33 млн осіб
Частка молоді (14-35 р.) у структурі населення	Суттєве скорочення (нижче 15%)	Незначна стабілізація (17%)	Часткове відновлення (19%)
Коефіцієнт народжуваності	Нижче 1,0 (критично низький)	1,1-1,2	2,1-2,2
Скорочення трудового потенціалу	Критичне: дефіцит кадрів у ключових галузях	Помірне: дефіцит у будівництві, медицині	Мінімальне за умов реформ ринку праці
Демографічне навантаження	2,63-3 : 1	2,0-2,4 : 1	1,7-2 : 1
Вплив на ВВП (накопичений відкладений ефект)	Уповільнення зростання на 5-8%	Уповільнення на 2-4%	Можливе часткове відновлення потенціалу
Навантаження на пенсійну систему	Критичне: різке зростання дефіциту	Значне, потребує реформи	Кероване за умов пенсійних реформ

Джерело: складено авторами за даними [2-5]

Таким чином, молодіжна еміграція є однією з найгостріших загроз для демографічного та економічного майбутнього України. Критично низька народжуваність, висока смертність, масовий виїзд молоді та погіршення безпекової ситуації формують відкладений накопичувальний ефект, повний прояв якого очікується саме до 2030 року. Відповідно до сценарного аналізу, навіть за базового сценарію населення країни може скоротитися до 27-30 млн осіб. Пом'якшення наслідків потребує комплексної державної стратегії: стимулювання народжуваності, програм повернення мігрантів, розвитку молодіжного підприємництва, підвищення рівня доходів та забезпечення безпеки.

Література

1. Onyshchenko S., Maslii O., Hlusko A., Yanko A., Cherviak A. Social and economic security: threats and strengthening targets : monograph. Warszawa : E-Sciece space, 2023 p. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/15373>.
2. Лех-Дебера А.Б. Міграційні потоки з України: економічні та демографічні виклики. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5785/5723> (дата звернення: 25.04.2026).
3. Петрівський О.О. Демографічна ситуація в Україні: перспективи виходу з кризи та мінімізація її впливу на розвиток економіки країни. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 77. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6338/6281> (дата звернення: 25.04.2026).
4. Слободянюк А.В., Куран О.В. Еміграція молоді у період військової нестабільності України. *Гілея: науковий вісник*. 2024. Вип. 191-192 (№ 1-2). С. 99-103.
5. Студентська міграція з України: які її масштаби і що обирає молодь. BBC Ukrainska. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c059jizz0v2o> (дата звернення: 25.04.2026).
6. Черниш О. Міграція молоді з України – причини, наслідки та шляхи повернення. URL: <https://gurt.org.ua/articles/107281/> (дата звернення: 25.04.2026).

УДК 330.131.7:331.5-053.6(477)

Маслій Олександра Анатоліївна¹⁷,

кандидат економічних наук, доцент

Десятерик Софія Станіславівна, студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МОЛОДІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

В умовах воєнного стану відбуваються глибокі структурні зміни на ринку праці України [1], що особливо гостро позначаються на економічній безпеці найбільш вразливих соціальних груп, до яких належить молодь. Поєднання збройного конфлікту, вимушеного переміщення населення та економічної нестабільності формує комплекс загроз [2], які суттєво обмежують можливості молодих людей щодо працевлаштування, професійного розвитку та фінансової самостійності. Як зазначають В. Хачатрян та О. Красняк, воєнний стан істотно впливає на структуру молодіжного ринку праці, змінюючи пріоритети зайнятості та форми економічної активності [3].

¹⁷ Тези підготовлено в межах виконання НДР молодих учених «Інформаційна, економічна та правова безпека молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України», державний реєстраційний номер 0126U000633